

Voting in Halacha

שו"ע קס"ג א', פתחי תשובה
חתם סופר חו"מ ק"ס
תשובת רב אלעיזר ד'

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

סימן קסג

זכור ו' מעיפים

[illegible]

סימן קסג סעיף א'. בופין בני העיר זה את זה. אפילו מועטין את המרוכבים. [בני סעיף א' בשם רבינו יוחנן נתיב ל"א ח"ו]. בסופו. ועיין פור אי"ח סימן נ"ג נ"ה.

באר הגולה

סימן קסג סעיף א' א. כופין. צ"צ ו' צ': ב. אפילו. חוספתא [ב"מ פ"א ה"ב] כופין בני העיר זה את זה לקנות כו', משמע אפילו יחידים: ג.

כ* : ט. כל צרכי ב' כל בעלי ב'. ב"ק קט"ו. ורש"ן התמזין להחנות ב', ש"מ שלל השותפין צענימי שותפותן הם כ"ד הגדול כמו שכתב הר"ם ש"ס *
 והפילו בלא קנין איידי, וכן הכוונת צ"ע ב' א' שכן כגמי העיר להחנות ולהשקיע על קולמן וכמ"ס המרדכי שם [פי' הפ"א]. וזה"ל כלן כל הנוהג מק:
 ויקבלו עליהם. קנהדקין מ"ו א' יצמוס ב' ז' ולא לעבור על דברי מורה ב', וכמ"ס לעיל מ' ב' ע"ש. יא. וילכו אחר. קנהדקין כ"ט א': יב. ואם
 המיעוט. גיטין פ"ח ב' יג. והם צריכין. צ"ע קס"ו ב' א' וכוונתן שטרי ב"דורון ב', וצ"ע גמ' [קס"ח ע"א]: יד. והמסרב מלומר ב'. קנהדקין י"א א'
 קמ"ל לענין דקלמא איני וידע ש"ס

באר היטב

ביהודה [קאמ הויז] סימן ב' שכח על גידון ידידה ור"ל, הגה טובי העיר
מאד ורצים לתקן תיקון חדש בעסקי המסים, אין להם שום התרוממות
בזמם היתום פרנסים וטובי העיר, יתר שטובי העיר כבד' הגדול ומכין
ועונשנין, מ"מ בעיני נחונתו אין להם יתר שאת משאר העם, אל מביעאי
לדעת מהר"ם [דפוס פראג סי התקמ"א] ומהר"ק [שורש א' ומהרא"י] [ספקים
סי ג'יג] ששובא ברמ"א סימן ב' שאין חב ביד טובי העיר רק להכריח
להמא שזוא מנהג מקדם, אבל אינן ראשי לשנות דבר דאיכא פסידא
ביתא וררווא להאי כו, אלא אפילו להכרעת המה"ש גם שהולכין סתיד
אחור המנהג במקום שנהגו להיות כח ביד טובי העיר גם כזה, מ"מ
צריך להיות מנהג זה קבוע וירוד בעיר, ועל טובי העיר הראיה שזה
מנהג קבוע בעירם להיות ידם על העליונה במה דאיכא פסידא להאי
ורוואא להאי. ואפילו אם יכירו כח ששנהגו כן, מ"מ טובי העיר
עצמם נוגעים בדבר אינם נקראים כטובי העיר כזה, ואם כדבר שהם

ברואר בריש סימן קס"ב בהגה כל צרכי ציבור שאינם יכולין להשוות עצמם יש להושיב כל בעלי בתים הנותנים מס. ומאחר שלפי דברי מהר"ר

יאקב הנ"ל נתווערד לחיקון זה בלעדו, ואף אם היה להם רוב מגין ורוב
 בגין בלעדו באופן שאף אם היה נחלק עליהם היתה דעתו בטילה ברוב,
 מ"מ היינו אם היו שומעין את דבריו ודעתו, אבל כיון שלא צירפוהו
 בהתוועד ולא שאלו את פיו ולא שמעו דעתו וטעמו כלל, פשיטא דלא
 שייך לומר שבטל במיעוטו, וצריכין ה"מ להתוועד מחדש ולעמוד
 למגין נע"ין בכנה"ג לעיל סימן ²⁹² בהגב"י אות כ"ד דמבואר שם
 דאפילו להתוועד מחדש ולעמוד למגין אינו מועיל ע"ש, ועיין מה
 שכתבתי בזה לקמן סימן רל"א סעיף כ"ח סק"ן, וכל שנעשה בלעדו
 אין במעשיהם כלום כו', וא"כ רשאי הוא לסרב מלקבל ואינו מחויב
 לשמוע להם כלל, ופשיטא שאין לקנוסו ואין לגרותו על סירובו בזה
 כו', עכ"ל, ע"ש עור. גם בתשובת חתם סופר חזו"מ סימן ס"א נד"ה
 אמנם כתב על נידון דידיה [הובא לעיל סימן קנ"ו סעיף ה' סק"ג] דגם
 הקהל הממונים בעיר אין יכולים לעשות דבר אלא מדעת כולם לא ע"פ
 רובם, אלא שכבר נהגו דבאסיפת הקהל אזלין בתר רובא כו', מ"מ
 היינו דוקא בהתאסף יחד ונועצו יחדיו אזלין בתר רובא מגו כולם,
 אבל הכא שזה הבעל הבית הקצב הוא ג"כ מאנשי הקהל וגם אחוות
 מרעהו וכולם לא ידעו מזה כלום, והבעל דין עם כל עוזריו מודים שלא
 היה החכירות בפניהם, א"כ לא היה יכולת בידם להחכיר את המקוילין
 כו'. ואפילו אם יתרצו כל בני הקהילה להחכיר מכאן ואילך לא יכולו,
 שזה צועק מה לכם לשיט מס על מו"מ שלי, וזה מבואר בראשונים
 הובא בתשובת רמ"א סי' ע"ג כו'. וז"ל בעל כנה"ג סימן י"ג בהגב"י
 אות מ"ג, לא מהני רוב הבא מתוך כולו אלא בדבר שיד כולם שוה בו,
 אבל אם יסכימו כולם על אחד מהם לגרוע כחו, נעשו כולם נוגעים
 בדבר, עכ"ל. וצ"ע קצת ממ"ש שם אות ל"ט נר"ל דשם כתב בשם ספר
 משא מלך [ח"ה שער א' משפט ג'], כל חיקון שמתקנין הקהל בענין שהוא
 צורך תקנה א"צ שיהיה רובו מתוך כולו, אבל אם הוא דבר שאינו
 למיגדר מילתא ויש שם הפסד לשום אחד, בעינן רובו מתוך כולו,
 עכ"ל. א"כ מבואר דעכ"פ רובו מתוך כולו יכולים לתקן אף שיש הפסד
 לשום אחד. אך באמת לק"מ, די"ל דשם איירי היכא שיש מנהג בזה
 ובהכרעת רמ"א דסימן ב' הנ"ל, א"כ בהא נחתנין [וסלקינן] שאין בכוחם
 לשים מס על האומנות ההוא כלל וכלל, עכ"ד ע"ש. [ועיין בתשובת

שילוח ערוך חשילם >מחזורת פרידמאך< עמוד סט 210 כב חזיו' ו (קמ) - ספח קהיר, יוסף בן אפרים הורוויץ ז"ל חתנת אבנר והחכמה

תשובה קס

אנשי א ק"ק פלונית התאספו יחד בני הקהלה לקבל עליהם רב ומורה, והיו מסכימים על ד' רבנים ליתנום אל תוך הקלפי, ומי שיעלה מהם ראשון יחזרו וישאלו לאנשי הק"ק אם ירבו המתצצים בו על הממאנים הרי הוא הרב, ואם לאו יקחו שני מן הקלפי ויעשו עמו כמנהג הראשון, וכן בשלישי ורביעי, והנה הרוב מאנו במי שעלה ראשון וכן בשני, והשלישי זכה עפ"י רוב הדעות. אחר איזה ימים היה קול המון סוער כי הרבה מאנשי הק"ק קבלו שוחד ממון מקרובי הרב ההוא כדי למנותו עליהם, אח"כ נמצא כתב מחותם מאחד מאנשי הק"ק ששלח לאחיו הדר בעירו של הרב, ויען כי הרגישו אנשי הקהל שימצאו בו דבר סתר מהנ"ל, פתחוהו ומצאו כתוב בו שזה מבקש מאחיו שבעיר הרב שקיבל, עבורו חלקו המגיעו משוחד קבלת הרב, ושגם יהיה זהיר לשלוח חלק כל אחד ואחד כפי הנאמר להם, דאל"ה לא יהיה רב שם, כי אדעתא דהכי הסכימו עליהם מעיקרא. ואז נועדו אנשי הקהל ובאו לפני בקובלנא לומר מעתה לא יחפצו בהרב המקובל עליהם הנ"ל, כי היה הכל בפסלנות, ועי"ז מתגבר המחלוקת ויחלק העם לחצי. ועונני עומד לשום דמי מלחמה בשלום להתפשר מפני כבוד התורה ומפני השלום:

איברא בעיקור הדין נראה בודאי אם המצא ימצאו ב' עדים כשרים שאינם מבני הק"ק ולא מקרוביהם ולא מקרובי הרב שיעידו שמאנשי הק"ק קבלו שוחד על הנ"ל, א"כ פשוט כביעי בכותחא דהקבלה ההיא שע"י אותו המינוי בטלה מעיקרא, שהרי היו צריכים לומר דעותם לשם שמים, כמ"ש רמ"א בהגה' רס"י קס"ג בח"מ, והם אמרו ע"י שוחד שהוא חד [ככתובות ק"ה ע"ב] ומעורר עיניהם, לא מיבעיא בקבלת הרב ההוא, אלא נמי במה שמיאנו בראשונים היה הכל שלא לש"ש, ורק היה בצעם בראש כולם. ואפי' אם יהיו מקבלי השוחד מעטים וישארו לו רוב דעות שלא קבלו שוחד, מ"מ הם יאמרו מפני שכבר מאנתם בראשונים על כרחנו היינו

מתרצים בזה השלישי, וע"כ בטל כל המעשה ההוא. ואפי' הנוטל שכר לדון דיניו בטלים משום קנס דרבנן [קידושין נ"ח ע"ב, ורמב"ן], מכ"ש מי שלקח שוחד שבטל אפי' מן התורה, וח"ל רמ"א סס"י ל"ז טובי הקהל הממונים לעסוק בצרכי רבים הרי הם כדיינים ואסור להושיב ביניהם מי שפסול לדין משום רשעה:

והנה אם יש עדים שהרב בעצמו אמר ליתן להם שוחד, פסול הוא להיות רב כלל עד שישוב בתשובה על זה, ואפי' אם יהיה ראוי לכך, כמבואר בש"ע ח"מ סי' ח' סס"א, ומבואר מת"י יומא נ"ח ע"א ד"ה מרתא] גבי יהושע בן גמלא דאפי' אם הוא גדול וצדיק אי איכא דעדיף מיניה ה"ל רשע, והב"ח [שם] הפריז דאפי' ליכא דעדיף מיניה נמי נקרא רשע ואסור לעמוד לפניו, ואולי נעלמו ממנו דברי תוס' ישנים דיומא הנ"ל:

אמנם אי ליכא עדים בהכי שהרב בעצמו ידע מנתינת שוחד, אלא קרוביו ומיודעיו, א"כ הרי הוא בחזקת תמותו עומד, וכיון שהסכימו כולם בתחלה להניחו גם הוא בתוך הקלפי, א"כ לא יוגרע זכותו בזה, וימנה הקהל מחדש על שלש, אלה ומי שירבו המתרצים על הממאנים הוא יעלה ויקום לראש:

אמנם אותם המקבלים שוחד לא יבואו לתוך האסיפה כלל, אפי' אחר שהחזירו השוחד ויקבלו עליהם באלה ושבועה שלא יקבלו תו שום שוחד עבור זה, מ"מ לא יבואו אל המינוי הזה כלל, ואפשר אפי' לעולם פסולים להתמנויות עד שישובו בתשובה, אבל למינוי זה פסולים לעולם, דכיון שכבר נתקרב דעתם אצלו לא יחזרו בהם וה"ל נוגעים בדבר לעולם, ועיין היטב בס"ט בכל פרטיו, מבואר אפי' לא קבל הדורון מ"מ אינו ראוי להיות דיין מפני שנתקרב דעתו, ולא מהני בזה סלוק, ופשוט הוא. ואפשר אפי' אם הם הרוב, לא מצי למימר נהי מקובלנא שוחדא מ"מ איך יקבלו המעוט לרב ומורה עלינו על כרחנו את מי שאין אנו חפצים בו. י"ל דהא עכ"פ כבר הסכימו כולם על אחד מד' אלו שהניחו אל הקלפי, ואין כאן הפסד כל כך, והעיקור שא"א בלא"ה, והכי דיינינן להו ולכל אלמי דכוותי:

בל זה אי איכא כאן עדים כשרים על זה, אבל זולת זה לא יפסיד הרב מינויו על שום פנים, ואפי' יודו המקבלים וגם קרוביו הנותנים, מ"מ לאו כל כמיניהו להפסידו בעדותו. אלא שבוה צריכים הם המקבלים לחזור ולשלם להנותנים השוחד שקבלו, שהרי הודו שקבלו^ה שוחד, אע"ג דאין אדם משים עצמו רשע, מ"מ פלגינן דיבוריה שקבלו מהם מעות פקדון או הלואה וצריכים להחזיר. ואם יכפרו המקבלים יוכלו בני משפחתו הנותנים להטיל עליהם היסט בטענת ברי שלהם. ובכל זאת לא יפסיד הרב. ואפי' האגרת הנ"ל שמצאו חתום וכתוב בו בסתר שקבלו שוחד לאו כל כמיניהו להפסידו עבור זה. מיהו אנשי הקהלה יוכלו להטיל חרם סתם על מי שיודע בעצמו שנתמנה ע"י שוחד ונוהג שררה עליהם. כל זה נלע"ד פשוט מאוד, ולא הוצרכתי להביא ראיות על כל פרט כי פשוט הוא. ומ"מ במה שפתחו חותם האגרת עברו על חרם התקנות שבסוף תשרי מהר"מ דפוס פראג [ס"י תתרכ"ב סוד"ה חרם] והובא בקיצור בבאר הגולה בי"ד סס"י של"ד ע"ש:

הכ"ד החותם פה ק"ק מ"ד נגהי ליום עש"ק פ' ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה:

משח"ק סופר מפפ"מ

תקנו סופר - ישיבת... תהודיה חדשה - עמוד מס 332 ח חיים סופר, כותב בן שטותל הודפס י"י חכמת אורח החכמה

תשובת רב אלעזר ד'

(ג) והמעם שקרובים הפסולים הם מן המניין אף שנוגעים הם שקרובים יהי' לרב העיר. ואין יודעין בעצמם שכונתם לשם שמים. שכיון שיש להם פני' אי אפשר להם לנקות עצמם מהפני' ויהי' כוונתם לש"ש. משום דלא חזו מוצה לקרובם. י"ל דדוקא לענין מסים והערכות שהם בגדר דיינים כמו שמשמע לשון הלבוש הנ"ל. וכמש"כ להדיא מהה"ד בפסקים סי' רי"ד. ח"ל וטובי הקהל כשיושבים לפקח על עסקי רבים ויחידים. במקום ב"ד קיימי. עכ"ל. אבל ודאי נענין קבלת רב א"ו חזן דהו כמו שותפים ששוכרים משרת או מנהל עסק או פועלים שאין זה ענין לדיינות כלל. יכולים להגיד דעתם אף קרובים ואף שלא יגידו דעתם לש"ש. אמנם עיינתי במש"י מיימוני בספר קנין סי' כ"ז שבשמו כתב הרמ"א בסי' קס"ז שצריכים להגיד דעתם לש"ש. ומדבריו משמע שגם בקבלת רב וחזן צריכים להגיד דעתם לש"ש. שכתב שם בשם מוהר"ם ב"ר ברוך וז"ל. ואם יש קטטה בין קהלכם ואינכם יכולים להשות דעתכם למחר ראשים בהסכמת כולכם וכו'. גראה בעיני שיש להושיב כל הכפלי בחים שנותנים הם ויקבלו עליהם ברכה שכל אחד יאמר דעתו לש"ש. ולתקנת העיר וילכו אחר הרוכ הן בברור ראשים הן להעמיד חזנים וכו'. והמסרב מלומר דעתו ע"פ הברכה בעלה דעתו וילכו אחר רוב מקבלי הברכה וכו' עכ"ל. וע"כ ל"ל שהא שקרובי הרב או החזן יכולים לחות דעתם. כמנוי רב או חזן משום דבאמת לבור וקהל בלרכי לבור והעיר נקראים שותפים ממש כמש"כ מהס"ד בסיומן שמ"ג וא"כ אף קרובים ואף אותן אנשים שאין כונתם לש"ש יש להם לחות דעה שאין יעשו עם חלקם שלא ברצונם. הלא דחקנו שמי שאין מכוין לש"ש אין לו דעה משום שבידו לבין לש"ש ולקבל בחרם שמכוין לש"ש. ואם אינו רוצה בעלו את דעתו. אבל באמת הנכון שגם הקרובים יקבלו ברכה שבונתם לש"ש. הלא שאנן ידעין שמפני קורבתם אי אפשר להם לנקות עצמם מפני'. שלא ימו דעתם למוכת קרובם. ואין הם אשמים בדבר אם אין בידם לסלק קרבת הדעת ונטיית הלב. והמחם הוא שבחזיר לא יחוו דעתם לעובת קרובם. אפי' שידעו שאין זה עובת פירס. אבל מה שהקורבה גורמת לשנות דעתם שנוטים בס לעובת קרובם ע"ז אין מקבלין בחרם. כי זה גם הם בעצמם אינם יודעים וא"כ בליד יכולים הקרובים להגיד דעתם בזמירת הרב:

תשובת רבי אליעזר עמוד מס 37 א גורדון, אליעזר בן אברהם שטותל הודפס ע"י חכמת אורח החכמה